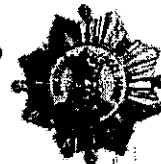

CENTRUL NAȚIONAL
ANTICORUPȚIE AL
REPUBLICII MOLDOVA

НАЦИОНАЛЬНЫЙ ЦЕНТР ПО
БОРЬБЕ С КОРРУПЦИЕЙ
РЕСПУБЛИКИ МОЛДОВА

84

MD-2004, mun. Chișinău, bd. Ștefan cel Mare și Sfânt 198
Tel. (+373) 22-25-72-94

Nr. 06/2/4429 din 17.03.2023

La nr. 18-69-2269 din 02.03.2023

Ministerul Justiției

Cancelaria de Stat

Prin prezenta, cu referire la proiectul de lege privind avertizorii de integritate (număr unic 163/MJ/2023), comunicăm următoarele.

1. La art.3 potrivit proiectului:

a) noțiunea „*acțiuni subsecvente*”, aceasta necesită a fi reformulată pentru a exclude orice echivoc cu referire la subiecții căror reglementarea propusă va fi aplicabilă. În acest sens, se recomandă substituirea textului „*autoritățile interne sau externe responsabile de examinarea dezvăluirilor de încălcări ale legii,*” cu textul „*angajator și autoritatea competentă*”.

Adițional, pe tot parcursul textului cuvintele „*autorităților competente*” și „*autoritățile competente*”, se recomandă a fi substituite cu textul „*autoritatea competentă*” la caz gramatical corespunzător.

b) noțiunea „*încălcări ale legii*”, aceasta definește incomplet categoriile de încălcări, nefiind incluse acțiunile/inacțiunile de nerespectare a dispozițiilor legale în domeniul prevenirii și combaterii corupției. Or, corupția afectează grav realizarea drepturilor omului. Astfel, se recomandă, completarea cuvintelor „*piețele financiare,*” cu textul „*prevenirea și combaterea corupției*”.

2. Cu referire la art.12, recomandăm completarea alineatului (4) cu următorul cuprins: „*În cazurile în care, dezvăluirea de încălcări ale legii excede limitele de competență ale angajatorului, acestea se vor transmite spre examinare altor entități publice, potrivit competenței, în termen de 3 zile lucrătoare de la data înregistrării dezvăluirii în Registru, cu respectarea confidențialității.*”, întru păstrarea scopului proiectului de lege.

3. Întru excluderea interpretării eronate și confuze a normei propuse la art.19 lit.a) potrivit proiectului, expresia „*nu au fost luate măsuri corespunzătoare*”, se recomandă substituirea acesteia cu textul „*nu au fost întreprinse acțiuni subsecvente*”.

4. La art.20 lit.a) potrivit proiectului, din analiza acestuia se constată că nu corelează cu normele proiectului cu referire la tipuri de canale prin intermediul cărora trebuie să fie făcută avertizarea de integrate și care, potrivit proiectului de lege examinat, sunt interne, externe și publice. Ca urmare, norma propusă exclude din aria de ipoteze canalul intern de dezvăluire de încălcări ale legii. În acest sens, se propune completarea cuvântului „*canalelor*” cu textul „*interne,*”.

Subsidiar, potrivit art.25 alin.(1) al Legii integrității nr.82/2017, eficiența

cultivării climatului de integritate instituțională și profesională este supusă verificărilor din partea conducătorilor entităților publice, a autorităților anticorupție, a societății civile și mass-mediei.

În acest sens, în conformitate cu prevederile art.25 alin.(3) lit.a), art.28 alin.(4) al Legii prenotate, expertiza anticorupție, în calitate de măsură de control al integrității în sectorul public, se va efectua doar asupra proiectului definitivat în baza propunerilor și obiecțiilor expuse în procesul de avizare și/sau de consultare a părților interesate.

Proiectul propus pentru expertiza anticorupție, nu este însoțit de avizele instituțiilor implicate în procesul de avizare/sinteza recomandărilor recepționate în cadrul consultării publice, fapt ce presupune că ulterior redacția proiectului poate suferi modificări și completări.

Urmare celor expuse, solicităm condescendent expedierea în adresa Centrului Național Anticorupție a proiectului definitivat, pentru efectuarea expertizei anticorupție.

Director

Digitally signed by Rusu Iulian
Date: 2023.03.17 15:22:00 EET
Reason: MoldSign Signature
Location: Moldova

Iulian RUSU

RAPORT DE EXPERTIZĂ ANTICORUPȚIE

Nr. ELO23/8611 din 24.03.2023

la proiectul de lege privind avertizorii de integritate (număr unic 163/MJ/2023)

Prezentul raport de expertiză anticorupție a fost întocmit de Centrul Național Anticorupție al Republicii Moldova în baza Legii nr.100/2017 cu privire la actele normative, a Legii nr.1104/2002 cu privire la Centrul Național Anticorupție, a Legii integrității nr.82/2017 și a Metodologiei de efectuare a expertizei anticorupție a proiectelor de acte legislative și normative, aprobată prin Hotărârea Colegiului Centrului nr.6 din 20 octombrie 2017.

I. Analiza riscurilor de corupere a procesului de promovare a proiectului

I.1. Pertinența autorului, categoriei propuse a actului și a procedurii de promovare a proiectului

Autor al proiectului de act normativ este Guvernul RM, iar autor nemijlocit este Ministerul Justiției, ceea ce corespunde art.73 din Constituția Republicii Moldova și art.47 alin.(3) din Regulamentul Parlamentului, aprobat prin Legea nr.797/1996.

Categoria actului legislativ propus este Lege organică, ceea ce corespunde art.72 din Constituție și art. 6-12 din Legea nr.100/2017 cu privire la actele normative.

I.2. Respectarea rigorilor de transparență în procesul decizional la promovarea proiectului

Conform art.8 al Legii nr.239/2008 privind transparența în procesul decizional *"etapele asigurării transparenței procesului de elaborare a deciziilor sunt:*

- a) informarea publicului referitor la inițierea elaborării deciziei;*
- b) punerea la dispoziția părților interesate a proiectului de decizie și a materialelor aferente acestuia;*
- c) consultarea cetățenilor, asociațiilor constituite în corespundere cu legea, altor părți interesate;*
- d) examinarea recomandărilor cetățenilor, asociațiilor constituite în corespundere cu legea, altor părți interesate în procesul de elaborare a proiectelor de decizii;*
- e) informarea publicului referitor la deciziile adoptate."*

Proiectul supus expertizei a fost plasat pentru consultare publică pe pagina web oficială a Ministerului Justiției, precum și pe portalul guvernamental www.particip.gov.md, fiind asigurat accesul părților interesate la proiect pentru a putea prezenta/expedia recomandări asupra acestuia.

De asemenea, autorul a asigurat informarea publicului referitor la inițierea elaborării prezentului proiect de decizie. În consecință, se constată respectarea etapei esențiale a procesului de asigurare a transparenței procesului de elaborare a deciziilor statuată la art.8 lit.a) din Legea nr. 239/2008 privind transparența în procesul decizional.

Prin urmare, având în vedere că proiectul a fost plasat pe paginile web indicate supra, precum și apreciind termenele pentru consultări publice, transparența în procesul decizional a fost asigurată.

I.3. Scopul anunțat și scopul real al proiectului

Potrivit notei informative, proiectul are drept scop „[...] de a îmbunătăți mecanismul avertizării despre lipsa de integritate, de a încuraja dezvăluirile de încălcări ale legii prin intermediul canalelor de raportare, precum și instituirea unor măsuri de protecție a avertizorilor de integritate care vizează: prezumția relativă de bună-credință, obligația de a păstra confidențialitatea, prelucrarea datelor cu caracter personal, precum și măsurile cu caracter judiciar.”

Analizând normele elaborate s-a constatat că prin proiect se propune adopta unei noi legi privind avertizorii de integritate, care va constitui cadrul general în materia protecției persoanelor care au obținut informații despre încălcări ale legislației într-un context profesional ce s-au produs sau sunt susceptibile să se producă, în cadrul entităților publice și private, în domeniile bine enunțate, și anume: achiziții publice, servicii, produsele și piețele financiare, precum și prevenirea spălării banilor și finanțării terorismului, prevenirea și combaterea corupției, siguranța și conformitatea produselor, siguranța transportului, protecția mediului, protecția radiologică și siguranța nucleară, siguranța alimentelor și a hranei pentru animale, sănătatea și bunăstarea animalelor, sănătatea publică, protecția consumătorului, protecția vieții private și a datelor cu caracter personal și securitatea rețelelor și a sistemelor informatice.

În acest sens, autorul a precizat că, „[...] prezentul proiect prevede mai multe elemente inovatoare din perspectiva Directivei (UE)2019/1937, care se referă la extinderea obiectului dezvăluirilor de încălcări ale legii, extinderea subiecților care cad sub incidența prezentului proiect, exonerarea de răspundere a avertizorului de integritate, asigurarea protecției avertizorului de integritate, precum și alte îmbunătățiri întru înlăturarea deficiențelor stabilite.

Per general, proiectul de lege va contribui la promovarea climatului de integritate și transparență în cadrul entităților publice și private, îmbunătățirea și eficientizarea modalităților de dezvăluire de încălcări ale legii, precum și descurajarea de încălcări legale.

[...] prezentul proiect propune creșterea nivelului actual de protecție a avertizorilor de integritate, și încurajează dezvăluirea de încălcări ale legii.”

I.4. Interesul public și interesele private promovate prin proiect

Prevederile proiectului promovează interesul public privind perfecționarea cadrului normativ, iar ca urmare îmbunătățirea mecanismului de protecție a avertizorilor de integritate, prin încurajarea angajaților de a se antrena în procesul de prevenție și combatere a practicilor ilegale.

I.5. Justificarea soluțiilor proiectului

I.5.1. Suficiența argumentării din nota informativă.

În conformitate cu art.30 al Legii nr.100/2017 cu privire la actele normative, proiectele de acte normative sunt însoțite de „*nota informativă care cuprinde:*

- a) denumirea sau numele autorului și, după caz, a participanților la elaborarea proiectului actului normativ;*
- b) condițiile ce au impus elaborarea proiectului actului normativ și finalitățile urmărite;*
- c) descrierea gradului de compatibilitate, pentru proiectele care au ca scop armonizarea legislației naționale cu legislația Uniunii Europene;*
- d) principalele prevederi ale proiectului și evidențierea elementelor noi;*
- f) modul de încorporare a actului în cadrul normativ în vigoare”.*

Argumentele invocate de autor în nota informativă justifică necesitatea elaborării proiectului, fiind întrunite cerințele art.30 al Legii nr.100/2017 cu privire la actele normative.

I.5.2. Argumentarea economică-financiară.

Conform art.30 lit.e) al Legii nr.100/2017 cu privire la actele normative, nota informativă trebuie să conțină „*e) fundamentarea economico-financiară”.*

Potrivit notei informative: „*Pentru implementarea prevederilor prezentului proiect nu va fi necesară alocarea unor sume de bani suplimentare din contul bugetului de stat.”*

II. Analiza generală a factorilor de risc ale proiectului

II.1. Limbajul proiectului

Potrivit art.54 al Legii nr.100/2017 cu privire la actele normative „*textul proiectului actului normativ se elaborează [...] cu respectarea următoarelor reguli: [...]*

- a) se expune într-un limbaj simplu, clar și concis [...]*
- c) terminologia utilizată este constantă, uniformă și corespunde celei utilizate în alte acte normative, în legislația Uniunii Europene și în alte instrumente internaționale la care Republica Moldova este parte, cu respectarea prevederilor prezentei legi; [...]*
- e) se interzice folosirea neologismelor dacă există sinonime de largă răspândire, [...]*
- f) se evită folosirea [...] a cuvintelor și expresiilor [...] care nu sînt utilizate sau cu sens ambiguu;*
- g) se evită tautologiile juridice;*
- h) se utilizează, pe cât este posibil, noțiuni monosemantice, [...]*”.

Textul proiectului este expus într-un limbaj simplu, clar și concis, cu respectarea regulilor gramaticale și de ortografie, întrunind cerințele prevăzute de art.54 din Legea nr.100/2017.

II.2. Coerența legislativă a proiectului

În textul proiectului nu au fost identificate norme contradictorii sau conflicte dintre prevederile acestuia cu reglementările altor acte normative în vigoare.

II.3. Activitatea agenților publici și a entităților publice reglementată în proiect

Prevederile proiectului conțin reglementări privind activitatea autorităților responsabile de examinarea dezvoltărilor de încălcări ale legii prin canale interne, acestea fiind angajatorii, și a

Centrului Național Anticorupție - autoritate responsabilă de primirea și examinarea dezvăluirilor externe și publice de încălcări ale legii.

De asemenea, proiectul stabilește atribuțiile Avocatului Poporului (Ombudsmanul), în calitate de autoritate ce asigură protecția avertizorilor de integritate.

II.4. Atingeri ale drepturilor omului care pot fi cauzate la aplicarea proiectului

Prevederile proiectului nu aduc atingere drepturilor fundamentale ale omului consacrate de Constituția Republicii Moldova, Declarația Universală a Drepturilor Omului și Convenția Europeană a Drepturilor Omului.

III. Concluzia expertizei

Proiectul a fost elaborat de către Ministerul Justiției și are drept scop de a îmbunătăți mecanismul avertizării despre lipsa de integritate, de a încuraja dezvăluirile de încălcări ale legii prin intermediul canalelor de raportare, precum și instituirea unor măsuri de protecție a avertizorilor de integritate care vizează: prezumția relativă de bună-credință, obligația de a păstra confidențialitatea, prelucrarea datelor cu caracter personal, precum și măsurile cu caracter judiciar.

Proiectul respectă rigorile de transparență impuse de Legea nr.239/2008 privind transparența în procesul decizional, autorul a asigurat informarea publicului despre inițierea elaborării proiectului de decizie, precum și consultarea publică a acestuia.

Prevederile proiectului corespund scopului declarat de către autor în nota informativă și acesta este în conformitate cu interesul public.

În normele formulate prin proiectul supus expertizei anticorupție n-au fost identificați careva factori și riscuri de corupție.

24.03.2023

Expert al Direcției legislație și expertiză anticorupție:

Xenia VAMEȘ, Inspector principal

Digitally signed by Vameș Xenia
Date: 2023.03.24 12:05:52 EET
Reason: MoldSign Signature
Location: Moldova

